

CONCURENȚA NELOIALĂ ÎN CONTEXTUL DREPTULUI INTERNAȚIONAL PRIVAT

CZU: 341.9:339.137.2

Iulian MORARU

*Școala doctorală Științe Juridice,
Universitatea de Stat din Moldova*

UNFAIR COMPETITION IN THE CONTEXT OF INTERNATIONAL PRIVATE LAW

Unfair competition and related relations are not limited to a single domestic law. In this respect, it should be noted that the reports in question may also involve elements of internationality (foreignness). Thus, competitive relations can be determined by a subject, object or rights and obligations that have a connection with other states in terms of territory. In such situations, we will be in the presence of competitive relations with an element of foreignness or competitive relations under private international law. By reporting the circumstances described above to the local legislation (the provisions of Book V of the modernized Civil Code), it is ascertained the relevance of the conflicting norms from art.2635 of the nominated normative act (unfair competition and anti-competitive practices). Contextually, we mention that from a structural point of view, the norms of reference have a classic structure, specific to the conflicting norms: content and reference, while the connection points concretely determine the applicable law by establishing a link with a certain legal system.

Keywords: *unfair competition, element of foreignness, conflicting rule, competitive reports, connection point.*

Raporturile aferente concurenței neloiale, asemenea oricărui alt raport juridic de drept privat, sunt susceptibile a implica elemente de internaționalitate; or, raporturile respective nu pot fi limitate la o singură jurisdicție.

În doctrina existentă s-a menționat că se disting trei forme de răspundere pentru acțiuni de concurență neloială:

- răspunderea administrativă;
- răspunderea penală;
- răspunderea civilă [1, p.64].

În cazul răspunderii administrative și al celei penale sunt aplicabile prevederile Legii concurenței, nr.183 din 11.07.2012 [1], și ale Codului penal, nr.985 din 18.04.2002 [2], corespunzător. În situația existenței unui element de internaționalitate, în cazul acestor două forme de răspundere, întreprinderea ale cărei drepturi sau

interese legitime (eventual întreprindere nerezidentă pe teritoriul Republicii Moldova, dar cu activitate economică pe teritoriul statului menționat) au fost încălcate depune o plângere la autoritatea națională de concurență (Consiliul Concurenței) în conformitate cu prevederile Legii concurenței, iar în cazul în care întreprinderea afectată consideră că sunt întrunite elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute la art.246¹ din Codul penal, poate depune o plângere respectivă la organul de urmărire penală în conformitate cu prevederile Codului de procedură penală al Republicii Moldova, nr.122 din 14.03.2003 [3].

Un specific aparte, însă, comportă acțiunile civile în materie de concurență neloială, care implică existența unui element de extraneitate. În acest sens, raporturile de concurență neloială pot implica existența unui element de internaționalitate, concretizat în subiecții raportului în cauză, obiectul acestui raport sau conținutul raportului respectiv.

De cele mai dese ori se poate întâmpla ca subiecții raporturilor juridice în cauză să fie de drept internațional. Astfel, în situația în care o întreprindere străină care desfășoară activitate economică pe teritoriul Republicii Moldova printr-un intermediar depistează anumite acțiuni de concurență neloială ale unei întreprinderi autohtone, poate depune, în baza prevederilor Codului de procedură civilă al Republicii Moldova, nr.225 din 30.05.2003, o acțiune în procedură contencioasă împotriva întreprinderii care a realizat presupuse acțiuni de concurență neloială.

Contextual, în cadrul examinării acțiunilor în cauză sunt susceptibile a surveni dificultăți în ceea ce privește determinarea legii materiale aplicabile în vederea soluționării situațiilor concurențiale conflictuale.

La nivel național, în perioada de până la 01.03.2019 (data intrării în vigoare a modificărilor operate la Codul civil al Republicii Moldova, nr.1107 din 06.06.2002) [4], erau aplicabile prevederile art.1618 din actul normativ nominalizat, prevederi potrivit cărora „pretențiile cu privire la despăgubiri pentru prejudiciile cauzate printr-un act de concurență neloială sunt guvernate de: a) legea statului pe al cărui teritoriu s-a produs rezultatul cauzator de prejudiciu; b) legea statului pe al cărui teritoriu este înregistrată persoana prejudiciată; c) legea care guvernează fondul contractului încheiat de părți dacă actul de concurență neloială a fost săvârșit și a adus prejudicii raporturilor dintre ele”.

La etapa actuală, ulterior intrării în vigoare a prevederilor Codului civil al Republicii Moldova (modernizat), sunt relevante prevederile art.2635 din actul normativ respectiv.

Astfel, potrivit prevederilor alin.(1) art.2635, „legea aplicabilă obligațiilor necontractuale care decurg dintr-un act de concurență neloială este legea statului în care sunt sau pot fi afectate relațiile concurențiale sau interesele colective ale consumatorilor”.

Totodată, conform prevederilor alin.(2) al aceluiași articol, „dacă un act de concurență neloială afectează exclusiv interesele unui anumit concurent, se aplică dispozițiile art.2633”, iar potrivit prevederilor art. 2633 „...legea aplicabilă obligațiilor necontractuale care decurg dintr-o faptă ilicită este legea statului în care s-a produs

prejudiciul, indiferent în ce stat are loc faptul cauzator de prejudicii și indiferent de statul sau statele în care se manifestă efectele indirecte ale respectivului fapt”. În același context, în acord cu prevederile alin.(2) art.2633, „...în cazul în care persoana a cărei răspundere este invocată și persoana care a suferit prejudiciul își au reședința obișnuită în același stat în momentul producerii prejudiciului, se aplică legea respectivului stat. De asemenea, în conformitate cu prevederile alin.(3) art.2633, „în cazul în care reiese clar, din toate circumstanțele referitoare la caz, că fapta ilicită are în mod vădit mai multă legătură cu un alt stat decât cel menționat la alin.(1) sau (2), se aplică legea acelui stat. O legătură vădit mai strânsă cu un alt stat se poate întemeia, în special, pe o relație preexistentă între părți, ca de exemplu un contract, care este în strânsă legătură cu respectiva faptă ilicită”. Prin urmare, se atestă o modificare semnificativă a prevederilor legale aferente subiectului cercetat, urmare a modernizării Codului civil autohton.

Sorgintele prevederilor în cauză se regăsește în Regulamentul (CE) nr.864/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 privind legea aplicabilă obligațiilor necontractuale („Roma II”) [5].

Un prim aspect care necesită a fi menționat este semnificația sintamei „concurență neloială”; or, sintagma în cauză trebuie interpretată în acord cu prevederile legislației concurențiale autohtone (Legea concurenței, nr.183 din 11.07.2012), prevederi potrivit cărora concurența neloială semnifică „orice acțiune, realizată de întreprinderi în procesul concurenței, care este contrară uzanțelor oneste în activitatea economică”, iar art.15-19 consacră expres și limitativ formele de manifestare ale concurenței neloiale (acțiunile de concurență neloială) [6, p.50]. *Per a contrario*, la nivel Uniunii Europene nu există o abordare unitară în ceea ce privește conținutul sintamei „concurență neloială”, aceasta fiind susceptibilă în numeroase cazuri de a fi interpretată extensiv, diferit de interpretarea acesteia la nivel național [7, p.790].

Într-o altă ordine de idei, specificăm că nomele conflictuale precitate stabilesc implicit anumite criterii de determinare a legii aplicabile. Astfel, în situația în care un act de concurență neloială afectează exclusiv întresele unui anumit concurent, aplicabilă este norma de la art.2633, care este una generală pentru obligațiile extracontractuale și prevede că legea aplicabilă este legea statului în care s-a produs prejudiciul. O asemenea abordare este cea mai congruentă cu prevederile legislației concurențiale în materie de concurență neloială; or, de cele mai multe ori vor fi afectate interesele unui singur concurent în cadrul raporturilor respective. Astfel, spre exemplu, dacă întreprinderea străină care desfășoară activitate economică pe teritoriul Republicii Moldova răspândește informații false despre o altă întreprindere concurentă care activează pe teritoriul Republicii Moldova, fapta respectivă de discreditare a concurentului va fi calificată în conformitate cu prevederile legislației concurențiale naționale, luându-se în considerare faptul că prejudiciul s-a produs pe teritoriul Republicii Moldova (punct de legătura – *lex loci damni, lex loci laisionis*).

Prevederile de la alin.(2) art.2633 constituie o continuare a prevederilor de la alin.(1) și se referă la situațiile în care reședința obișnuită a autorului și a victimei ac-

țiunilor de concurență neloială se află pe teritoriul aceluiași stat. În asemenea cazuri, aplicabile sunt prevederile din legea statului de reședință a subiecților raportului de concurență neloială (*lex domicilii*).

O altă serie de situații sunt cele care se raportează la prevederile de la alin.(3) art.2633. Un exemplu relevant în acest sens poate fi considerat cazul în care se comite o utilizare ilegală a secretului comercial al concurentului. Astfel, dacă un contract anumit prin care o parte concurentă se obligă să nu utilizeze în interes propriu un secret comercial, iar ulterior partea respectivă utilizează respectivul secret comercial contrar prevederilor contractuale, legea aplicabilă este locul statului pe teritoriul căruia a fost încheiat contractul dat (punct de legătură – *lex loci contractus*).

O situație diferită este în cazul aplicării prevederilor de la alin.(1) art.2635, care, prin interpretare în raport cu alin.(2) al aceluiași articol, se aplică în situațiile în care sunt afectate în mod simultan interesele mai multor concurenți sau, alternativ, interesele colective ale consumatorilor.

În esență, modalitatea de formulare a normei conflictuale de la art.2635 alin.(1) din Codul civil modernizat este una care poate genera interpretări diferite. Interpretările respective rezultă din terminologia utilizată (punctele de legătură). Astfel, cele două puncte de legătură ((i) locul afectării efective sau susceptibilității afectării relațiilor concurențiale și (ii) locul afectării intereselor colective ale consumatorilor) au creat dezbateri și în literatura de specialitate. Astfel, în doctrină se distinge între formula bazată pe prejudiciu (specifică regulii generale de la art.2633) și formula bazată pe piață (specifică art.2635 alin.(1)). Prin urmare, sintagma „relațiile concurențiale” este asimilată raporturilor de piață. Deci, în situația în care presupusele acțiuni de concurență neloială vor implica un diapazon de afectare extins (vor afecta eventual mai mulți concurenți sau interesele colective ale consumatorilor), norma conflictuală aplicabilă va fi cea de la art.2635 alin.(1) din Codul civil modernizat.

Un exemplu elocvent în acest sens ar fi acțiunea de concurență neloială de confuzie, prevăzută la art.19 din Legea concurenței, nr.183 din 11.07.2012. În fond, în situația în care două sau mai multe întreprinderi străine practică activitate economică pe teritoriul Republicii Moldova prin comercializarea unor produse de anumite mărci, iar o întreprindere autohtonă, în contextul desfășurării unei activități concurente, utilizează parțial mărcile întreprinderilor străine și creează confuzie în rândurile consumatorilor autohtoni, aplicabilă este norma conflictuală în cauză. În același context, constatăm că în atare situație sunt afectate concomitent și interesele colective ale consumatorilor; or, confuzia se realizează anume în percepția consumatorilor. Prin urmare, se realizează în mod cumulativ ambele condiții, care sunt enumerate alternative (conectate prin intermediul conjuncției „sau”).

Cu alte cuvinte, la modul practic, afectarea unor interese singulare sau plurale se asimilează clasificării acțiunilor de concurență neloială în funcție de criteriul subiectului ale cărui interese sunt afectate în mod primar. În situația în care primar sunt afectate interesele unui concurent anumit, aplicabile sunt prevederile art.2635 alin.(2) și, corespunzător, ale art.2633 alin.(1), iar în situația în care sunt afectate relațiile de

piață între mai mulți concurenți sau interesele colective ale consumatorilor, aplicabilă este norma conflictuală de la art.2635 alin.(1) din Codul civil modernizat.

În practică, însă, este posibil ca o singură acțiune de concurență neloială să afecteze în mod concomitent un singur concurent și interesele colective ale consumatorilor. O situație ipotetică în acest sens ar fi cea în care un comerciant autohton reproduce parțial desenul sau modelul industrial al unui concurent străin care desfășoară activitate pe teritoriul Republicii Moldova, generând astfel confuzie în rândurile consumatorilor. Astfel, sunt afectate în mod concomitent interesele unui singur agent economic, precum și interesele colective ale consumatorilor autohtoni. În asemenea situații, un rol decisiv revine judecătorului care aplică legea respectivă. În orice caz, la baza deciziei trebuie situată o analiză minuțioasă a tuturor circumstanțelor relevante ale cauzei. În mod special, se consideră oportună determinarea ponderii afectării intereselor concurentului și a intereselor colective ale consumatorilor. Astfel, în situația în care planează interesele unui singur concurent, urmează a fi aplicată norma conflictuală de la art.2635 alin.(2), iar dacă prioritară este protecția intereselor colective ale consumatorilor, ar fi aplicabilă norma conflictuală de la art.2635 alin.(1).

De asemenea, e de menționat faptul că, potrivit prevederilor art.2635 alin.(5), „nu se poate deroga de la legea aplicabilă în conformitate cu prezentul articol printr-un acord încheiat în temeiul art.2643”. Prin urmare, concluzia care se impune este că normele de la art.2635 sunt de o aplicabilitate imperativă, care nu permit derogări printr-un acord de alegere a legii aplicabile încheiat între părțile raportului juridic respectiv.

Cu titlu de concluzie, specificăm următoarele: (i) aplicarea răspunderii civile delictuale în materie de concurență neloială presupune un specific distinct de cel al aplicării răspunderii administrative sau penale pentru acte de concurență neloială (care sunt aplicabile în funcție de locul în care a fost săvârșită acțiunea de concurență neloială); (ii) în situația unui raport juridic de concurență neloială cu element de extraneitate, instanța de judecată va determina legea aplicabilă în baza prevederilor art.2635 și 2633 din Codul civil modernizat; (iii) de regulă, cazurilor în care sunt afectate interesele mai multor concurenți în mod concomitent sau interesele colective ale consumatorilor le corespund acțiunile de concurență neloială comise în raport cu pluralitatea de subiecți sau care sunt îndreptate în mod primar împotriva intereselor consumatorilor, iar cazurilor de afectare exclusivă a intereselor unui singur concurent le corespund acțiunile de concurență neloială îndreptate în mod primar împotriva unui anumit concurent.

Referințe:

1. Legea concurenței, nr.183 din 11.07.2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr.193-197.
2. Codul penal al Republicii Moldova, nr.985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr.72-74.
3. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, nr.225 din 30.05.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr.285-294.

4. Codul civil al Republicii Moldova, nr.1107 din 06.06.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2019, nr.66-75.
5. Regulamentul (CE) nr. 864/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 privind legea aplicabilă obligațiilor necontractuale („Roma II”).
6. GORINCIOI, C. *Cercetarea instrumentelor juridice de contracarare a actelor de concurență neloială*: Teză de doctor în drept. Chișinău, 2019. 208 p.
7. WADLOW, Ch. The new private international law of unfair competition and the „Rome II” Regulation. In: *Journal of Intellectual Propety Law & Practice*, 2009, vol.4. no.11, p.789-797.